

БЪДЕЩЕТО Е В ОБЩАТА ЕВРОПЕЙСКА ОТБРАНА

Доклад на началника на кабинета на министъра на отбраната на Република България Иван Жерков на Международната научна конференция „Научните изследвания - ключова роля в модернизация на въоръжението, техниката и системите”

29 май 2014 г., гр.Пловдив

Уважаеми дами и господа,

Неотдавна, тържествено отбелязвайки 10- та годишнина от приемането на Република България в НАТО, изтъкнахме важността на този избор за сигурността и териториалната цялост на Република България.

След разпадането на Варшавския договор България можеше да гарантира своята сигурност единствено и само в рамките на колективната отбрана и европейската ориентация на развитие на държавата ни определи естествените ни съюзници - ЕС и НАТО. По този въпрос преди 10 години имаше пълен национален консенсус и аз силно се надявам, че той съществува и днес.

Изборът на темата ми е провокиран от ситуацията днес, когато отчитаме рязка динамика в европейската среда за сигурност, предизвикана от кризата в Украйна. Изводите, поуците и изходът от нея ще оформят нови концепции, стратегии и планове за сигурност на европейския континент, в т.ч. и в НАТО.

Все още е твърде рано да пристъпваме към изработването им, но в тази бързо променяща се среда на сигурност, трябва да направим констатацията, че за да повишим ефективността на възпиращия потенциал на НАТО, трябва да развиваме колективните сили за отбрана. Това се отнася както до капацитета на Алианса да предвижда и да действа превантивно, така и до способностите му в срок, премерено и категорично да въздейства върху огнищата на кризи, така че те да бъдат потушавани още преди да са ескалирали в реални заплахи за нашата

сигурност. Задължително е, след приключване на кризата в Украйна, да бъдат направени задълбочени анализи и съответните изводи.

Безспорно НАТО е най-мощният в света съюз за колективна отбрана и сигурност. Този факт дава необходимите гаранции за сигурността както на България, така и на останалите съюзници. Въпросът обаче е, не само как да бъдем по-силни, но и по-ефективни в превенцията и въздействията върху предизвикателствата в сектора отбрана и сигурност, особено върху тези, които се развиват в съседство със зоната за сигурност на Северноатлантическия договор.

Поставяйки ударението върху НАТО, трябва да кажем, че още много може да се направи по проектите „Интелигентна отбрана“ и „Свързани сили“. Тук, на тази конференция, очевидно ще говорим за иновативно развитие; за ресурси; за развитие на отбранителните способности в материален и човешки план. Темите са много, но на една трябва да отделим особено внимание-изграждането на колективната европейска отбрана. И тази отбрана трябва да е способна да разузнава, да анализира, да прогнозира; да планира и да действа, когато е необходимо. И по-важното от това, тя трябва да е от всички и за всички.

Говорих за НАТО, но ще се спра и на изграждащата се Обща политика за сигурност и отбрана на ЕС, защото кризата в Украйна е тест както за способностите на НАТО, така и за ЕС. Съюзът, освен изграждания отбранителен потенциал, притежава изключително мощен икономически потенциал за превенция на подобни кризи. Той е един успешен политически и икономически интеграционен проект, но сега е моментът да преосмисли и адаптира своите стратегии и механизми, за да може да въздейства ефективно за превенция и въздействие върху кризи, още преди те да са достигнали висока степен на ескалация.

Кризата в Украйна поставя сериозно предизвикателство пред нас. Мисля, че главният урок от нея ще е необходимостта да съхраним и укрепваме съюзната солидарност и съгласуваност, така че Алиансът като цяло и всяка една страна-съюзник по отделно, при необходимост, да може да разчитат на своевременна и достатъчна подкрепа. Подобна подкрепа обаче, е възможно да

бъде оказана само при наличието на планираните способности както в съюзен, така и в национален план.

Ето защо е много важно да продължим да изграждаме и развиваме своите въоръжени сили. Защото, ще припомня, преди да се задейства член 5 от договора за Алианса, трябва да сме изпълнили член 3, съгласно който страните-членки, „поотделно и съвместно, като развиват непрекъснато и ефективно собствените си възможности и си оказват взаимна помощ, ще поддържат и развиват своите индивидуални и колективни способности да се противопоставят на въоръжено нападение.” Развитието на индивидуалните способности, т.е. наличието на добре подготвени и осигурени национални въоръжени сили изисква системни и всеобхватни усилия за тяхното изграждане и поддържане, което налага инвестирането на достатъчен финансов ресурс. Това не е лека задача. Бюджетната прогноза показва тенденция за трайно фиксиране на разходите за отбрана около сегашните нива, а в някои случаи и на намаляване.

Редуцирането на бюджетите за отбрана води до ограничаване на възможностите за поддържане на старите и изграждане на нови способности и следователно – на гарантиране сигурността ни ефективно.

Заделянето на достатъчен финансов ресурс за отбрана е необходимо, но не и достатъчно условие. Не по-малко важно е ефективното изразходване на този ресурс. Важен е изборът, който ще направим по отношение на видовете способности, които ще изграждаме по отделно. Много важен е отбранителният мениджмънт на национално ниво и още по-важно е в максимална степен да оползотворим възможностите за многонационално сътрудничество и специализация, чрез споделяне и съвместно ползване.

Не на последно място, за да използваме ефективно отделените от данъкоплатеца средства за отбрана, модернизационните проекти трябва да са финансово осигурени за пълния жизнен цикъл на изделията и да са в пълно съответствие с изискванията на НАТО.

Когато говорим за способности, трябва да имаме предвид, че ни трябва нови и оперативно съвместими платформи, с които ефективно да си

взаимодействаме със съюзниците. Трябват ни и добре обучени, екипирани и способни войници, сержанти, офицери, генерали и адмирали. Трябват ни специализирани сили за отбрана. Това ще спомогне за развитието на сътрудничеството в рамките на НАТО и ЕС и ще повиши оперативността на силите.

Считам, че предимствата на многонационалните проекти „Интелигентната отбрана” на НАТО и „Обединяване и споделяне” на ЕС са безспорни. Бъдещото приложение на тези проекти ще нараства, особено по отношение на скъпоструващите системи и платформи. Участието в тях обаче, не трябва да се възприема като алтернатива на националните ангажименти за осигуряване на сигурността и националните граници на Република България. За това са нужни много и достатъчно инвестиции в сектора на отбрана.

Националните усилия могат и трябва да бъдат подкрепени и от регионални такива по примера на Вишеградската четворка (Полша, Чехия, Словакия и Унгария). Това може да се постигне с конкретни практически стъпки, с реализацията на съвместни проекти в рамките на Южното крило на НАТО, като изучим и последваме положителния пример на партньорите.

Способностите на въоръжените сили се изграждат не само с повече инвестиции в техника и технологии, но и с повече тренировки на бойците. Това налага да се постави акцент върху съвместните учения и тренировки. В този контекст ще отбележа, че и през тази година ще продължи установилата се практика на ежегодно нарастване на броя и интензивността на провежданите учения, в т.ч. и в рамките на НАТО. Имайки предвид очакваното намаляване на оперативното темпо в светлината на планираното изтегляне от Афганистан до края на т.г., ще използваме по-активно нашия потенциал в тази област, особено на българо-американските съоръжения на полигон „Ново село“, летищата „Граф Игнатиево“ и „Безмер“. Тепърва предстои да оползотворим всички възможности, които ни се предоставят по инициативата на НАТО „Свързани сили”.

Ще продължим да развиваме Процеса на срещи на министрите на отбраната на страните от Югоизточна Европа (SEDM) като ефективен формат на

взаимодействие и за изграждането на способностите на бригадата Югоизточна Европа (SEEBRIG), чийто многонационален щаб ще бъде разположен в България след 2017 г. Ние сме водеща нация по проекта „Изграждане на интегритет“ в рамките на SEDM. В резултат на активната ни роля за утвърждаването на проекта в региона и координиране на сътрудничеството и взаимодействието между НАТО и SEDM, ние сме водеща нация и в Доверителния фонд на НАТО по Изграждане на интегритет, заедно с Норвегия, Великобритания, Швейцария, Белгия и Полша.

Същевременно, успешно се развива и проектът за изграждане на мрежа за подготовка и учения на страните от Югоизточна Европа, по който България е водеща страна. Той съответства напълно на инициативите на НАТО за „Интелигентна отбрана“ и „Свързани сили“ и ще се превърне в платформа за изработване на всички други проекти.

Като безспорен успех за регионалното отбранително сътрудничество ще посоча споразуменията, които България има с Гърция и Румъния за транс-гранични операции „Air Policing“ в рамките на Интегрираната система за противовъздушна и противоракетна отбрана на НАТО. Надявам се в най-скоро време да имаме такова и с Турция.

Всичко това са конкретни постижения, които трябва да развиваме:

- Ще трябва да работим за пълно хармонизиране на националното отбранително планиране с това на нашите съюзници в рамките на Процеса на планиране на отбраната на НАТО.

- Страните-членки на НАТО и ЕС от региона могат да си сътрудничат при провеждането на стратегически прегледи на отбраната и при изработването на национални и регионални стратегически документи, в интерес на изграждането на съвместни способности.

Дами и господа,

Ние сме единни във визията си за Европа – Европа мирна, обединена в разнообразието си и свободна. За да я реализираме, обаче, трябва да продължим да укрепваме и разширяваме зоната на мира, стабилността и просперитета на

нашия континент. Сътрудничеството по отношение на морската сигурност; на контрола, наблюдението и охраната на въздушното пространство и на съхраняването на националните граници ще придобива все по-важно значение. Държавите от ЕС и НАТО сме призвани да работим за това. Всички европейски страни-партньори, които споделят нашите европейски и евроатлантически ценности и желаят да се присъединят към двата съюза, трябва да могат да покрият изискванията за членство. Ние сме готови активно да ги подпомагаме в това отношение и да споделяме с тях придобития опит.

В заключение, искам да изразя дълбоката си убеденост и вяра в това, че Европа наистина може да бъде такава, за каквата мечтаем.

Споделените ценности, откритостта, равнопоставеността на всичките европейски народи, равенството пред закона и социалната солидарност – това са ценностите, положени в основата на тази мечта. Убеден съм, че наистина можем да я реализираме в нейната цялост и пълнота!

Благодаря за вниманието!